הגדה של פסח

רמת רחל תשי"ב

העומר

עומר עומר בן-קמה
זו ברכת האדמה
הוא יובא יובא הלום
ויונף תנופה לרום.

מבאר שבע ועד דן
חג חטה וחג דגן
פה יגל יוגב צעיר
בתנובת הניר.
עומר עומר...

יבורק כל זיו שדי
פרי עמל עמל ידי
בואה בואה מעמר
קול נשא ונזמר!
עומר עומר...

שבולת בשדה

שבולת בשדה כורעה ברוח
מעומס גרעינים כי רב,
ובמרחב הרים יום כבר יפוח
השמש כתם וזהב.
עורו הוי עורו
שובו בני כפרים,
קמה הן בשלה כבר
על פני הכרים,
קצבו שלחו מגל
עת ראשית הקציר.

נאגד אגדים

עמר, עמר, תבואה חדשה) 2
נאגד אגדים בר, בר
נאלם אלמות, אלמות בכר.

ראינו עמלנו

ראינו עמלנו
כעמל הנמלים
כל איש יביא כעמר אלומות
גדיש דגן יקום לתלפיות
ושבליו פנימה
פנימה השבלים,

ראינו עמלנו
זה עמל הנמלים
כן ירבה לו יבורך כפלים
משמני הארץ ומטל שמים.
עם שבלים פנימה
פנימה שבלים.

ראינו עמלנו
הוא עמל הנמלים
ימדו אפוא אחים אוגרי הבר
ליום מצור יעוט אויב וצר
השבלים פנימה
פנימה השבלים!...

שיר אביב

מנגינה: ש. שלום
מ. וינר

פנה הגשם הלך לו
ענן רקיע חלף הלך לו.
פנה אדמה באור חמה
שבלים זקפו ראשיהן בקמה.
בני הרים זה אל זה
ברמה ישוררו
שלום שלום הידד הידד
אביב היום.

ערוץ הנחל צלים בוקע,
הומה החורש חדוה שופע,
מוריק הנוף שדות לרוב
צבעונים עלו באדם חן בנקיקים
בעמקים פרחי נוי
זה את זה ישוררו.
שלום, שלום, האח, האח,
אביב היום.

ניבים דוברים
(רחל) מנגינה: דוד זהבי

ניבים דוברים אלי: זרעינו
במענית לבבי
יום יגיע והיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך,
פרחי דגן לבור
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.

חריש חורש וזרע זורע
במענית הלב.
ובואו בואו זר ורע
לחג קציר קרב!

אל גנת אגוז ירדתי

אל גנת אגוז ירדתי
לראות באבי הנחל,
לראות הפרחה הגפן
הנצו הרמונים.

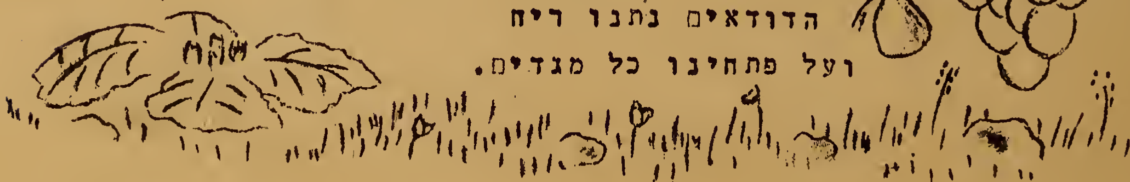
לכה דוד, נצא השדה,
נלינה בכפרים נשכימה לכרמים,
נראה אם פרחה הגפן,
פתח הסמדר.

עורי צפון ובואי תימן,
הפיחי גני, יזלו בשמיו,
יבא דודי לגנו,
ויאכל פרי מגדיו.

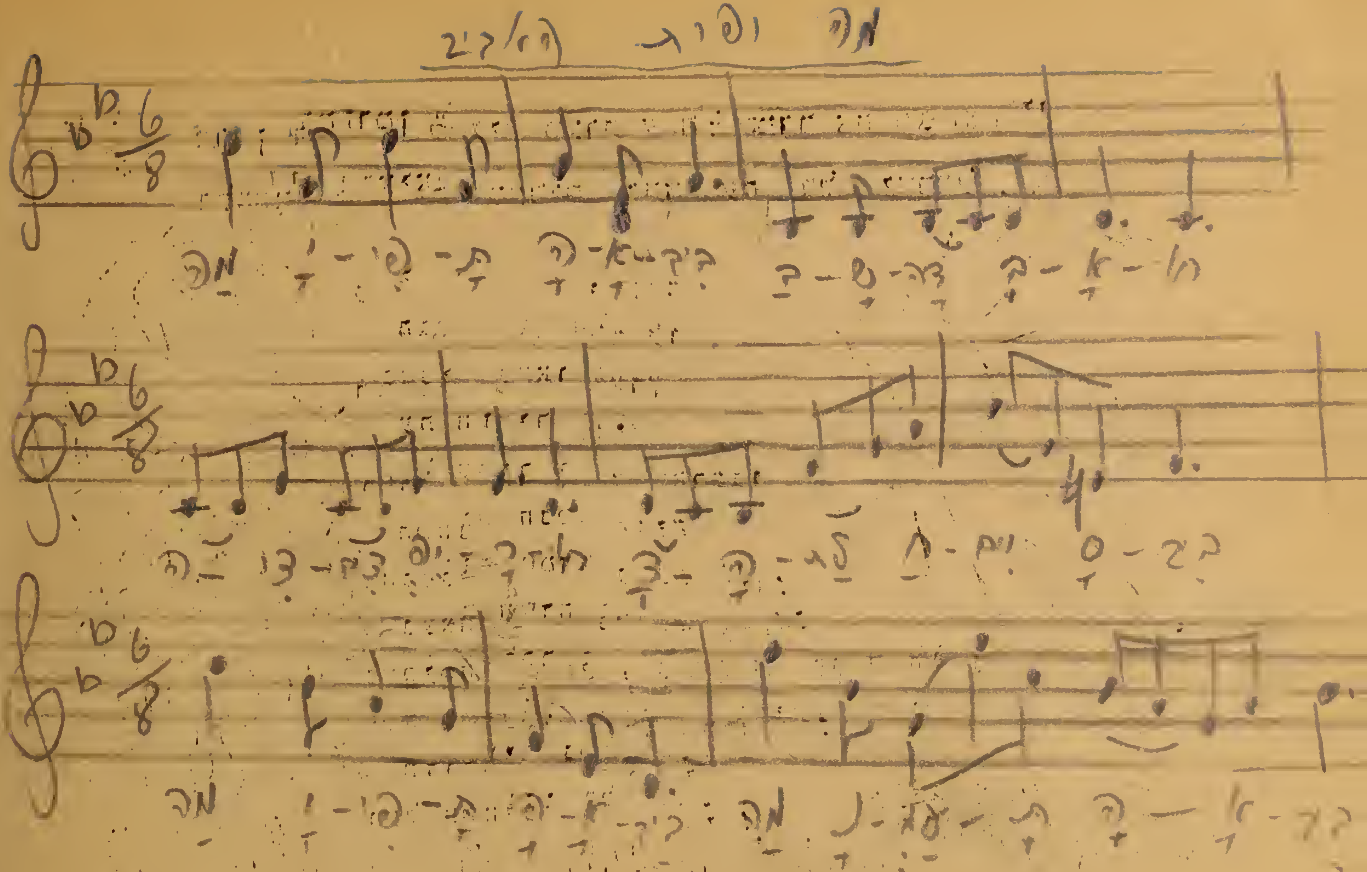
קגג מוכן ומזומן לקיים מצות עשה: שמור את חג האביב ולספר ביציאת מצרים יחד עם כל ישראל.

כי הנה הסתו עבר
הגשם חלף הלך לו
הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע בארצנו
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח.
נצאה השדה נלינה בכפרים
נשכימה לכרמים, נראה אם פרחה הגפן
פתח הסמדר, הנצו הרמונים.
הדודאים נתנו ריח
ועל פתחינו כל מגדים.

מה יפית

לקראת אביב נרון בקול
נכה בתוף נרבה מחול
תשיש נשמת כל חי.
אשר זרע - יגיל, ישיר,
כי בא, קרב מועד קציר
גמל יבול שדי.

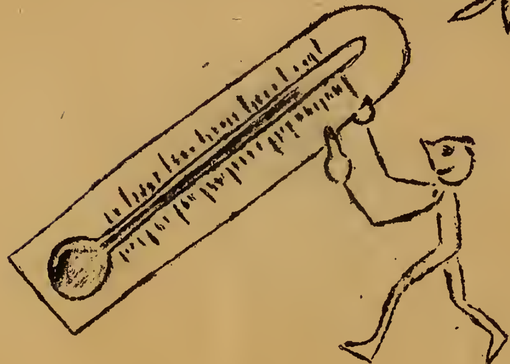

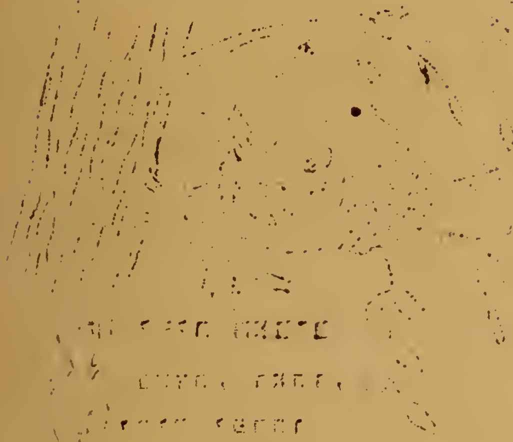
בשורה טובה הבאתי
כי הגן נמלא אורה
וביער ובחורש
כל צפור אומרה שירה

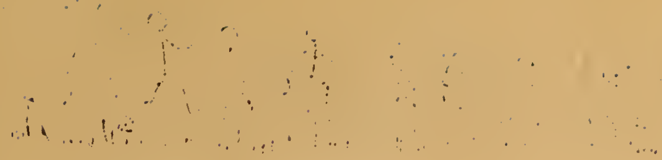
כי בכל פנה הפסח
את ריחו הטוב נותן
ואביב כבר בארצנו
זמן חרות וגיל וחן.

מה יפית האביב
בשדה, באחו,
הציצים יפרחו
צהלת חיים סביב -
מה יפית האביב,
מה נעמת האביב !

הא לחמה עניא

הא לחמא עניה די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים
כל דכפין יתי ויכול
כל דצריך ויתי ויפסח
השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל,
השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין

בצאת ישראל

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעם
היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו
הים ראה וינסט הירדן יסוב לאחר
ההרים רקדו כאלים גבעות כבני צאן
מה לך הים כי תנוס הירדן תיסוב לאחור
ההרים תרקדו כאלים גבעות כבני צאן
מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלה יעקב
ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים:

ישושום מדבר וציה

ישושום, ישושום מדבר וציה
ותגל ותגל תגל הערבה,
ותפרח ותפרח כחבצלת ותפרח כחבצלת
כי נבקעו במדבר מים,
ונחליה בערבה.

עבדים היינו

לפרעה במצרים. ויוציאנו יהוה
אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע
נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש
ברוך הוא את אבותינו ממצרים
הרי אנו ובנינו משועבדים
היינו לפרעה במצרים.

זכור

את היום הזה אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
במאד מאד ותמלא הארץ אותם. ויקם
מלך חדש על מצרים אשר לא ידע
את יוסף, ויאמר אל עמו: הנה עם
בני-ישראל רב ועצום ממנו, הבה
נתחכמה לו פן ירבה.

וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרוץ

והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ונוגשים
אצים לאמר: כלו כלו מעשיכם דבר יום ביומו. ויבואו
בני ישראל אל פרעה ויצעקו:

תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו

היו ישראל מקוששים את הקש במדבר ורומסים בחמר
ובקש. והיה הקש נוקב בעקביהם והדם מתבוסס בחמר.
רחל בת בנו של שותלח היתה הרה ללדת ורמסה בחמר עם
בעלה ויצא הולד ממעיה ונתערבב בתוך המלבן. וירד
מיכאל והעלהו לפני כסא הכבוד. באותו לילה נגזר דין
על מצרים.

ויגדל משה

ויצא אל אחיו וירא בסבלותם. ויבקש פרעה להרג את משה, ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין ויהי רועה צאן ויבוא אל הר האלהים חורבה. וירא מלאך ה׳ אליו בלבת אש מתוך הסנה. וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אכל. ויאמר משה: אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה. ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר: משה, משה. ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו

כאלו הוא יצא ממצרים

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאמללים, אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת אליהם כי עבדים הם והם לא ידעו. ואמרת אליהם כי אמללים הם - והם לא יבינו, כי גדול ענים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם - והם לא יאמינו.

ופקחת את עיניהם בחוזק יד על כל לחצם ועל כל ענים - וגאלת אותם. ועם רב ימשך אחריך מקרב אחיך אשר לא ידעוך עוד ומקרב העם אשר מסביב, אשר מר ורע להם. והיית לאב המון אדם רב ולראש שבטיו. ועשית מן התולעים - אדם. ומן האדם - עם. ומעפרות חול - ארץ.

היום אתם יוצאים בחודש האביב

ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יהוה ממצרים.

אז ישיר

משה ובני ישראל את השירה הזאת
ויאמרו לאמר

אשירה לה׳
כי גאה גאה
סוס ורוכבו רמה בים

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לועז. היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו. הים ראה וינס. הירדן יסב לאחור. ההרים רקדו כאילים. גבעות כבני צאן.

מה לך הים כי תנוס. הירדן תסוב לאחור. ההרים תרקדו כאילים. גבעות כבני צאן. מלפני אדון חולי ארץ. מלפני אלוה יעקב, ההופכי הצור אגם מים. חלמיש למעינו מים.

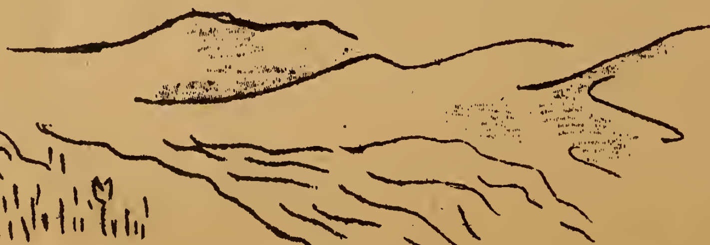

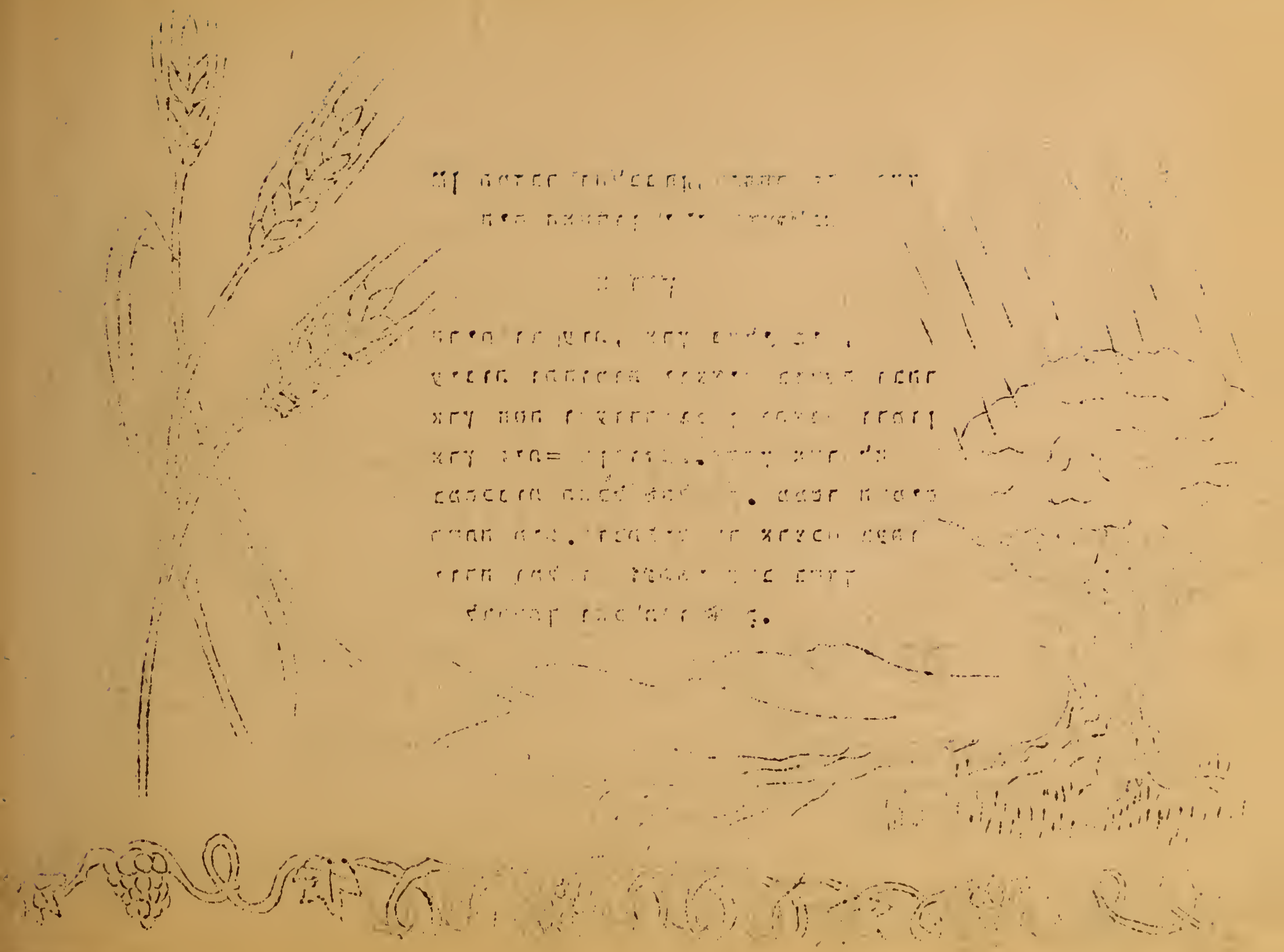
מן המדבר והלבנון, מנהר פרת ועד
הים האחרון יהיה גבולכם

א ר ץ

הרים ובקעות, ארץ נחלי מים,
עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר
ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון
ארץ זית=שמן ודבש. ארץ אשר לא
במסכנות תאכל בה לחם. ממטר השמים
תשתה מים. ונתתי מטר ארצכם בעתו
יורה ומלקוש ונתתי עשב בשדך
לבהמתך ואכלת ושבעת.

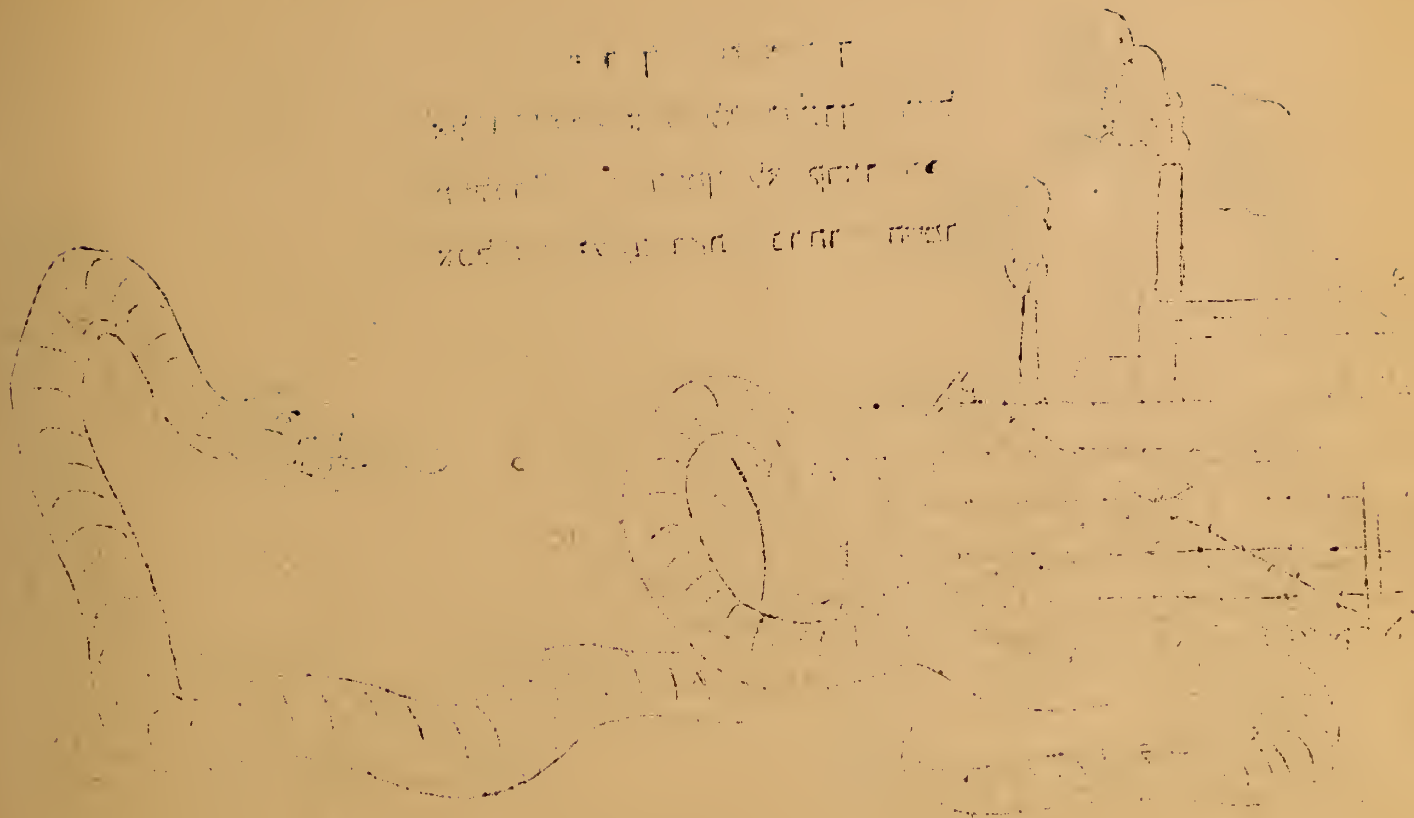

שפוך חמתך

אל הגויים אשר לא ידעוך ועל
ממלכות אשר בשמך לא קראו כי
אכל את יעקב ואת נוהו השמו

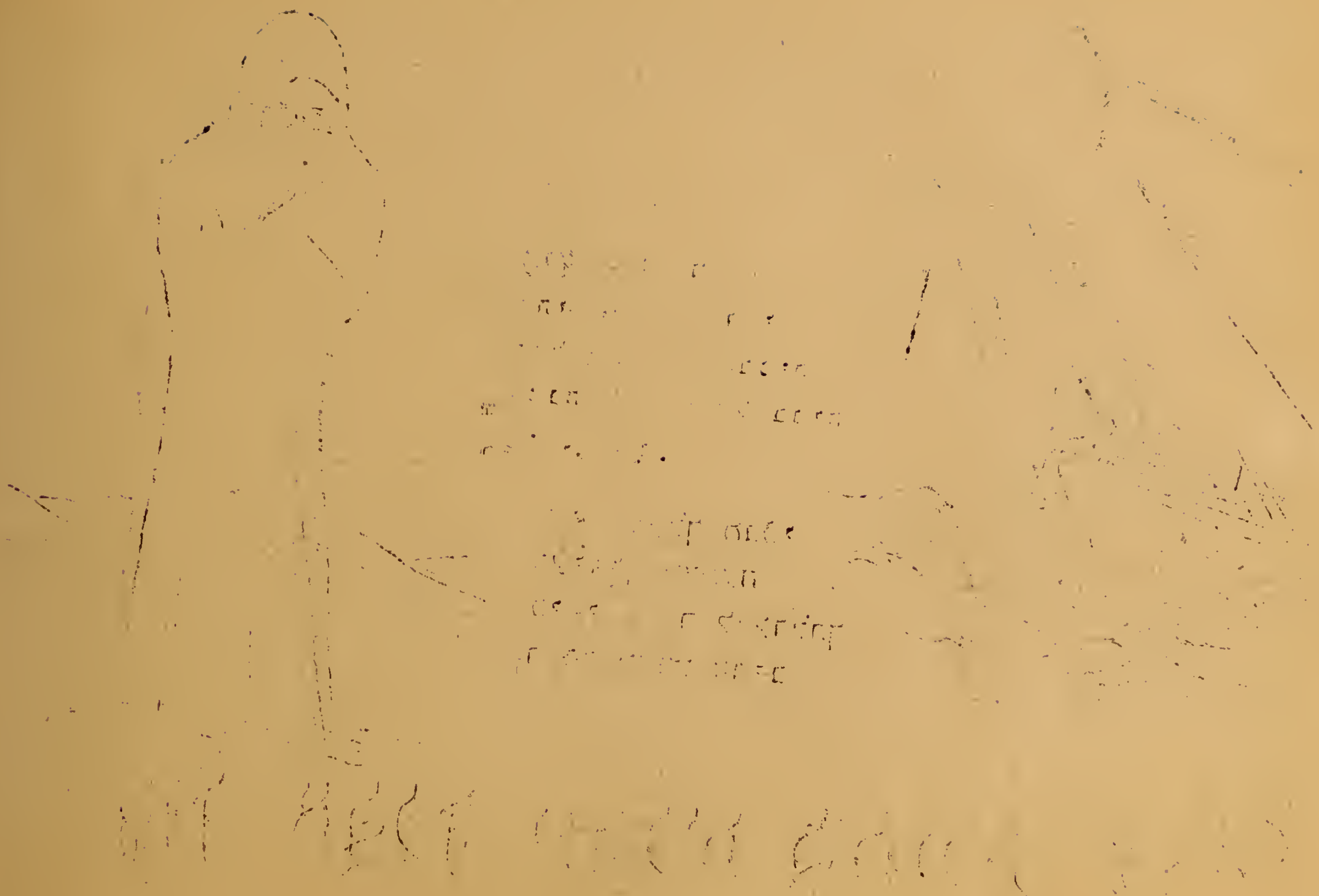

קול ברמה נשמע
נהי בכי תמרורים
רחל מבכה על בניה
מאנה להנחם על בניה
כי איננו.

מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעולתך
ושבו מארץ אויב

עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל

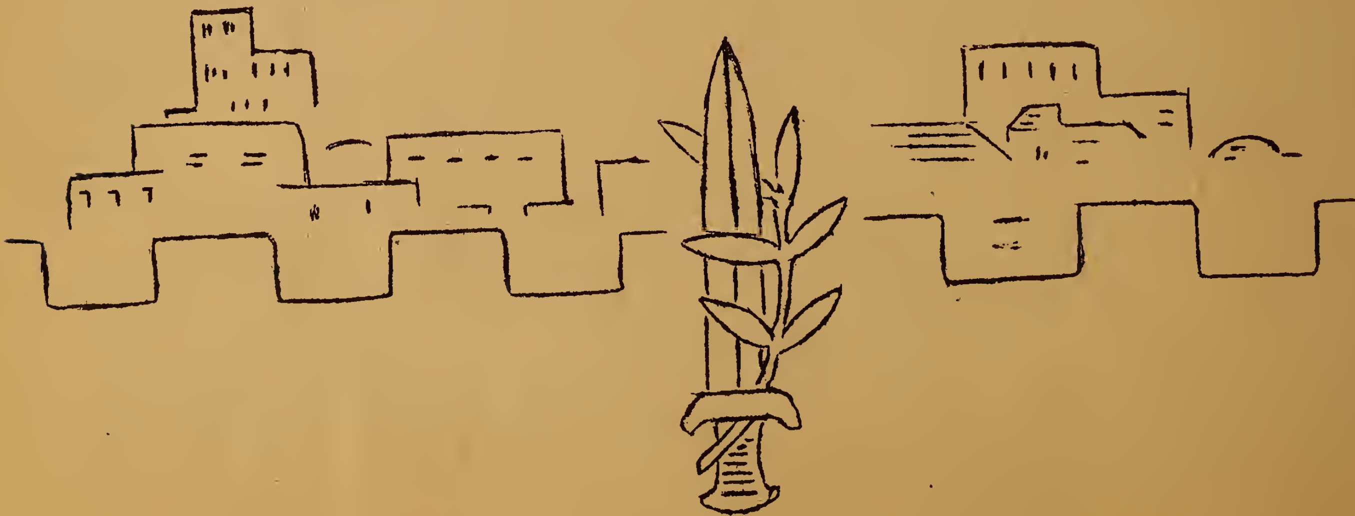

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים, כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו. המזכירים את ד׳ אל דמי לכם עד ישים את ירושלים תהלה בארץ.

עורי עורי
לבשי עזך, ציון
לבשי בגדי תפארתך ירושלים
התנערי מעפר
קומי!

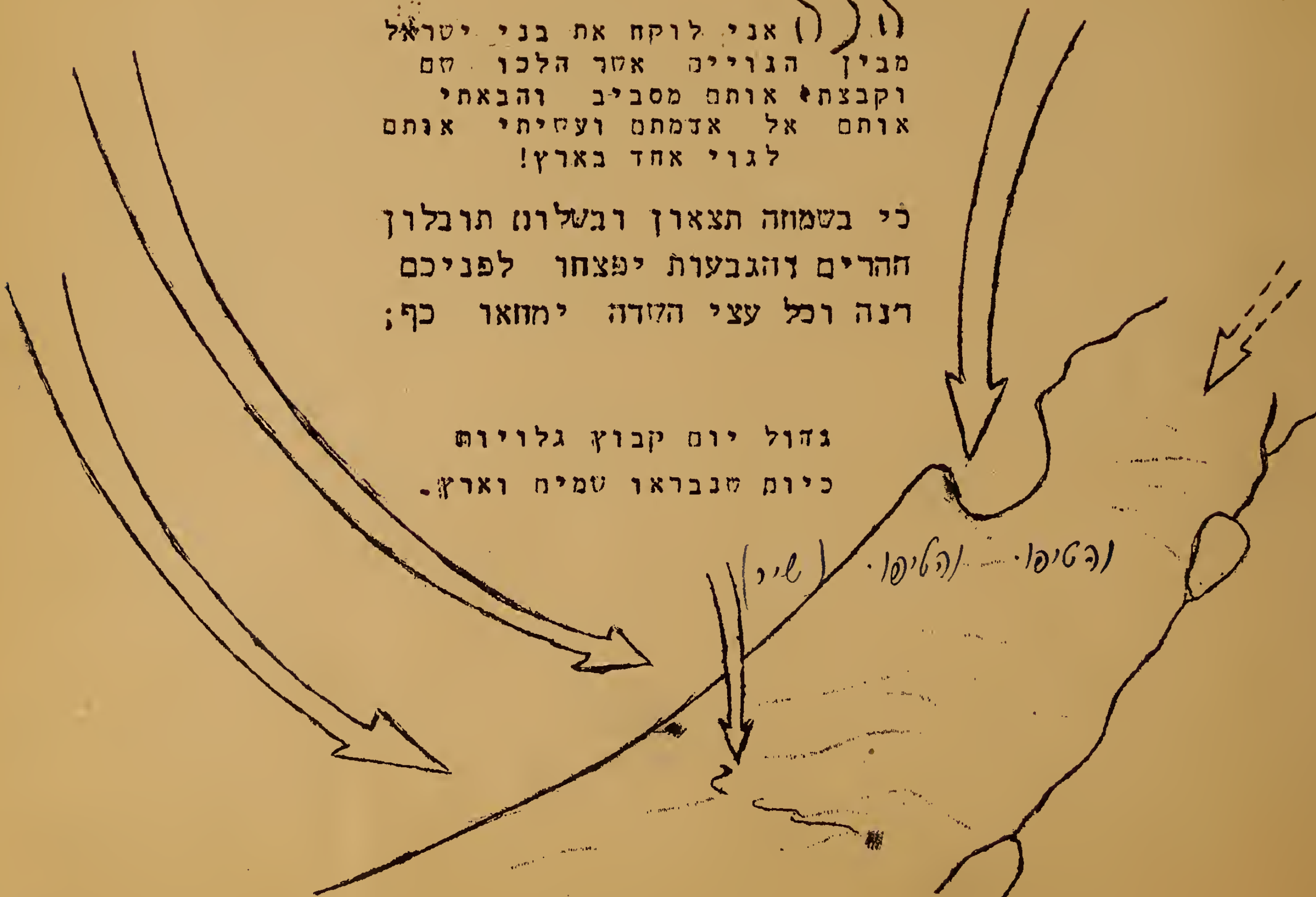

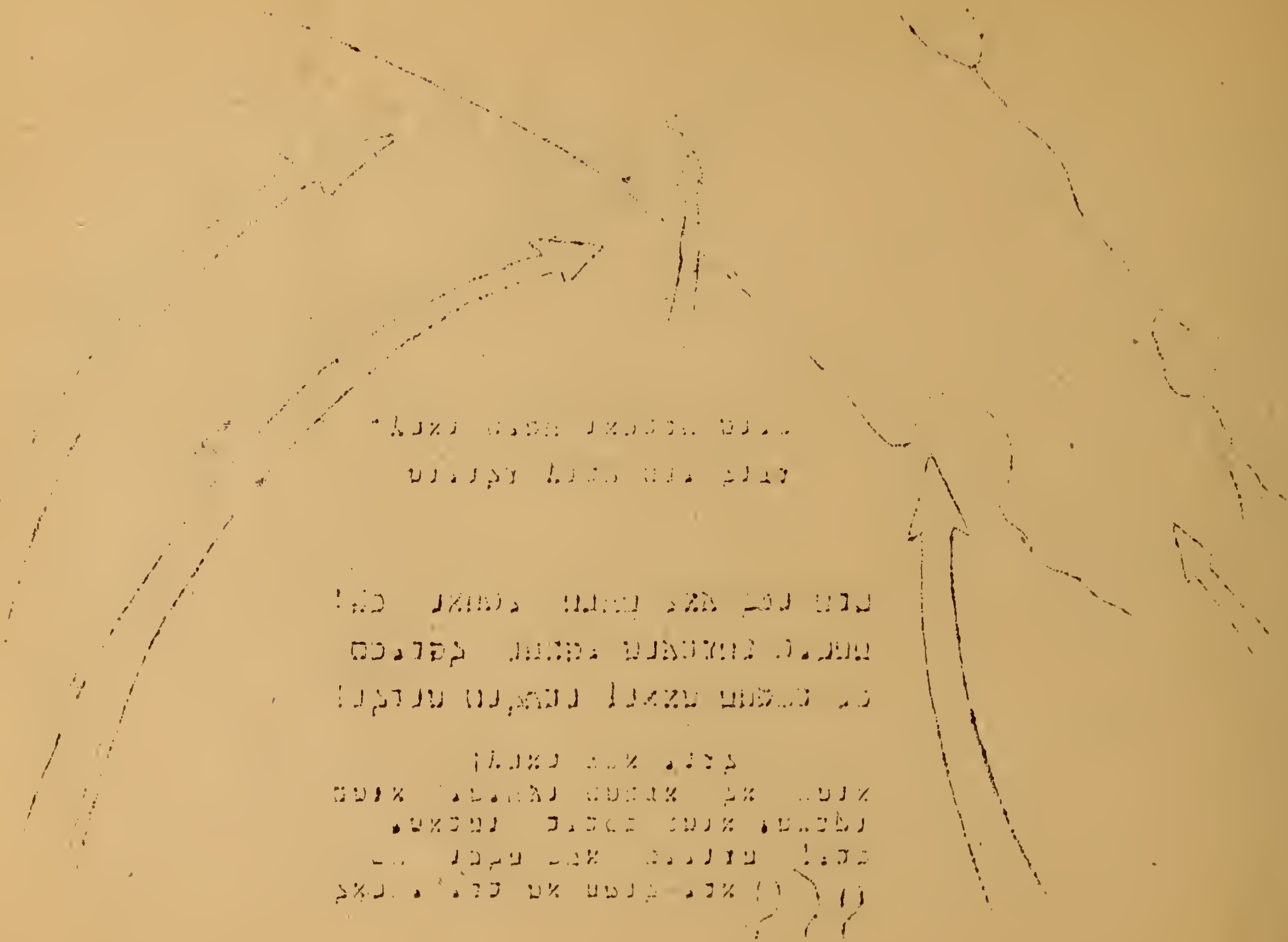

הנה אני לוקח את בני ישראל
מבין הגויים אשר הלכו שם
וקבצתי אותם מסביב והבאתי
אותם אל אדמתם ועשיתי אותם
לגוי אחד בארץ!

כי בשמחה תצאון ובשלום תובלון
ההרים והגבעות יפצחו לפניכם
רנה וכל עצי השדה ימחאו כף;

גדול יום קבוץ גלויות
כיום שנבראו שמים וארץ.

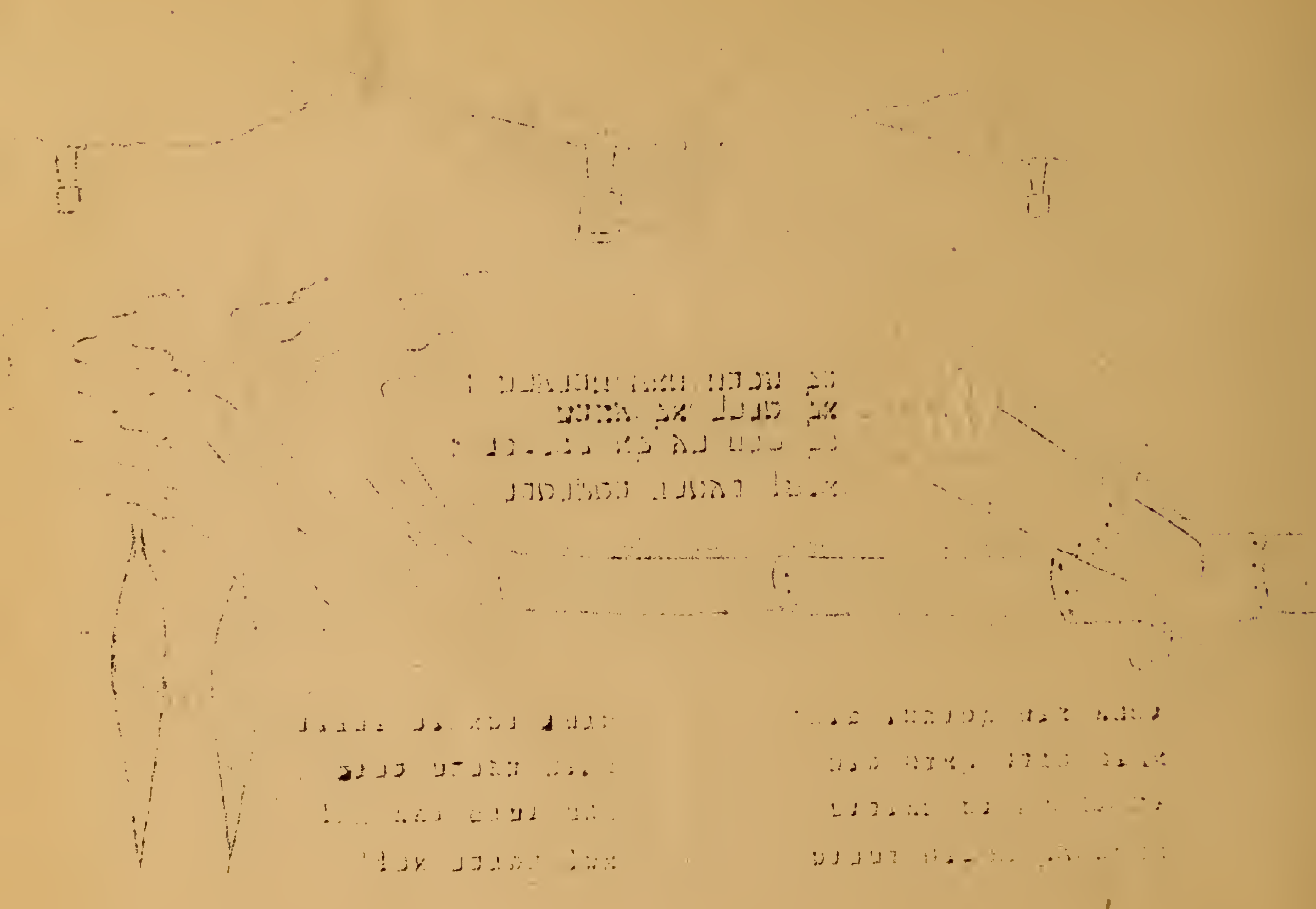
אפתח על שפיים נהרות
ובתוך בקעות מעינות
אשים מדבר לאגם מים
וארץ ציה למוצאי מים.

אתן במדבר ארז,
שטה והדס ועץ שמן
אשים בערבה ברוש
תדהר ותאשיר יחדיו

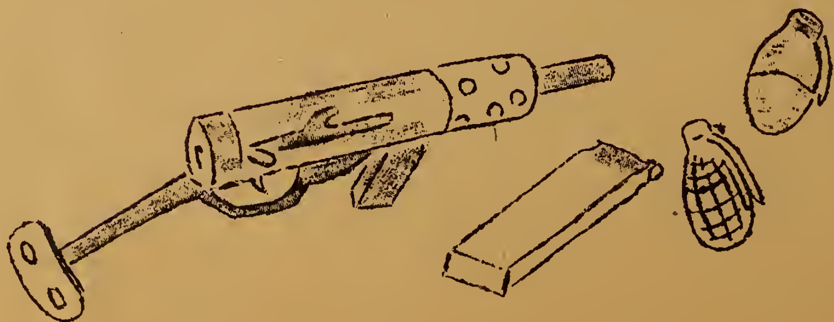
איתן נעמוד במקומנו
כל רוח רע לא יזיזנו !
אל מורך אל עצבת
בל תכבה האש הבוערת !

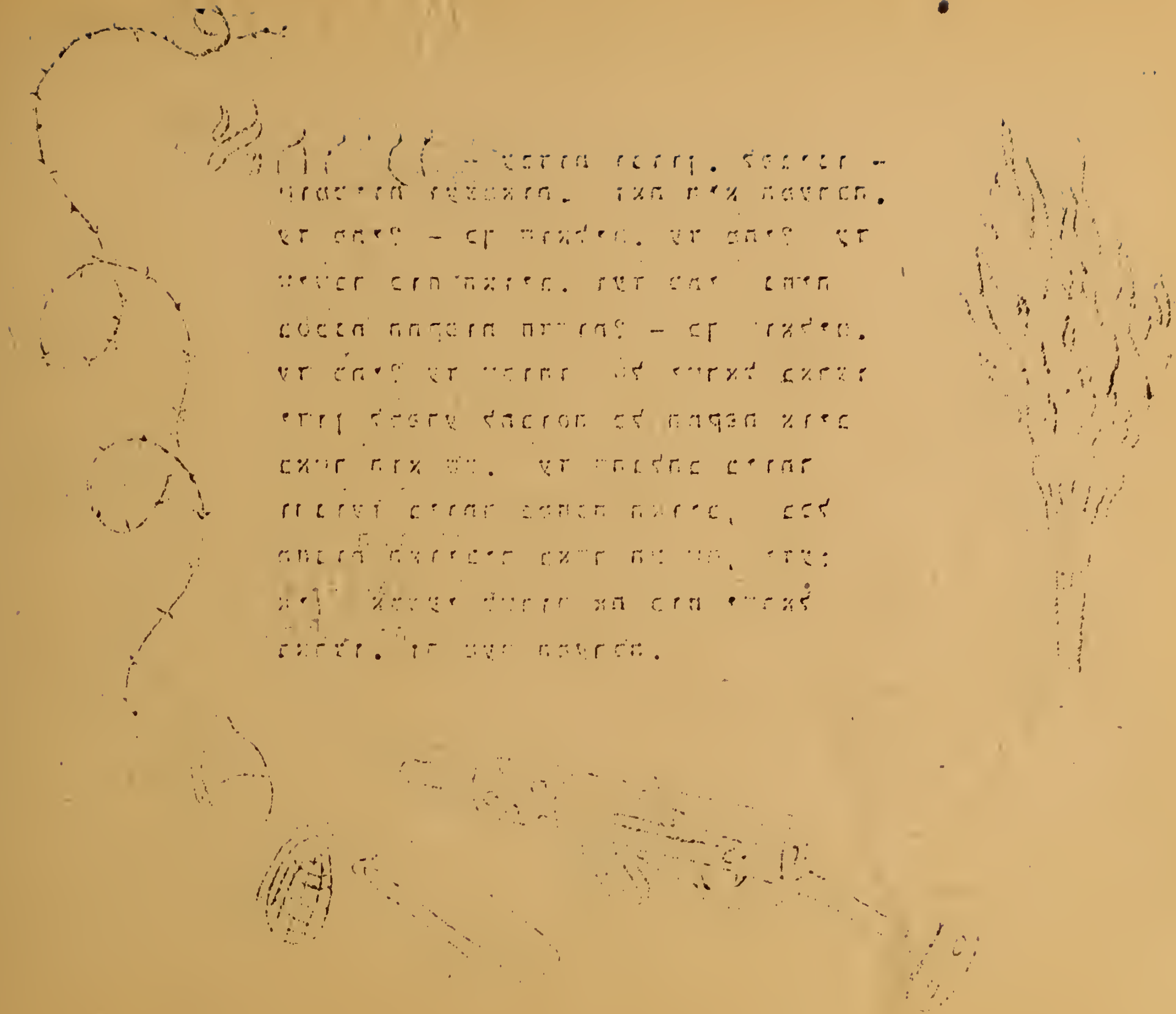

אחרינו - עבדות וניוון. לפנינו -
יוזמיות ועצמאות. זאת היא המערכה,
עד מתי? - כך שואלים. עד מתי? עד
שישבר כוח האויב. ועד מתי נחיה
בסכנת התקפות חדשות? - כך שואלים.
עד מתי? עד שכוחו של ישראל בארצו
ידון למפרע לתבוסה כל התקפת אויב
באשר הוא שם. עד שהגלהב ביותר
ונועז ביותר במחנה האויב, בכל
מחנות האויבים באשר הם שם, ידע:
אין אמצעי לשבור את כוח ישראל
בארצו; זה טעם המערכה.

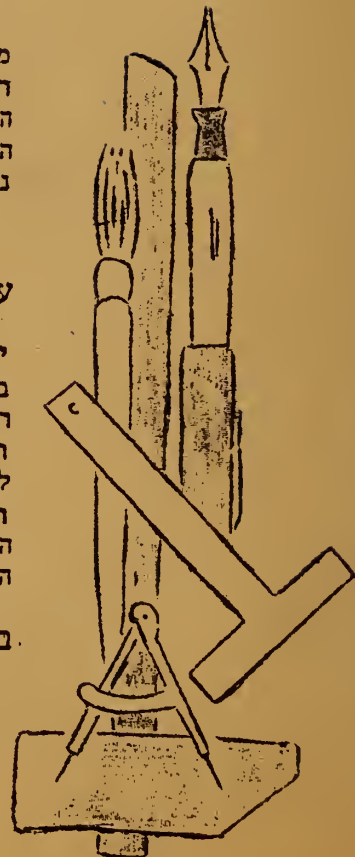

יצאנו לשנות את פני העולם,
לשים קץ לשעבוד אדם באדם.
מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד
ראשון הוצת בלב העבד. מתי
הרימונו את הדגל? בשעה שהתקומם
המושפל הראשון נגד משפילו. שבע
נפול ושבע נקום – כי עמנו הצדק
ושחרור האדם.

עד בוא היום והיה דגלנו
לדגל החברה המשוחררת, עד
יקום האדם במלוא קומתו ויתגלה
באור הנצחיח הצפון בו, כשדעתו
רחבה ולבו טהור, ידיו באמנות
וחייו – חופש וצדק. אין עוד
לא עבד עברי ולא עבד כנעני,
ולא כושי ולא סיני, וכבוד כל
האדם ראש פנה הוא לחברה
הנגאלת –

בוא יבוא היום ההוא!

ארבע שנים חלפו מאותו ליל סדר אחרון ברמת-רחל הנצורה, כששמחת החג מהולה באבל על שני קרבנות ראשונים, ראשית בכורים ליבול הדמים, אשר פקד אותנו, והלב מלא חרדה רבה על הצפוי לנו ולכל העם העברי בארץ.

אלף ומאתים יום היינו מרוחקים מביתנו ומנותקים מאדמתנו, אבל אף ליום אחד לא אבדנו את אמונתנו, כי יבוא יום ונשוב אל הרמה שלנו, לקומם את הריסותיה, לחונן את עפרה, להשיב את שבותנו. עד בוא היום ההוא.

מאז באנו מחדש במגע עם האדמה הטובה שלנו - שוב צמחו לנו כנפים. כארזים התערו בנינו הצעירים בתוכנו, והם עושים בכל עבודה בשדה ובכרם, בסדנא ובמלאכה.

ו אדמת השרשים, זרועת צור וחלמיש ואבני נגף – הפכה לאדמת ברכה, למטע גנים וכרמים; צנורות ברזל יובילו זרמי מים רבים להשקות את האדמה הצמאה, להרוותה ולעוררה לתת את פריה, כל ירק למינהו.

ימלאו אסמינו בר – יבול אדמתנו בהר ובשפלה. פרץ ישובנו וחרג מתחומיו הצרים. קול צהלת ילדים נשמע ברמה, קול תלמידים מבית רבן, קול עוללים ויונקים, הגדלים עם השתילים הרכים ששתלנו.

נדלקו האורות הרבים במשכנותנו החדשים והאירו את מחשכי הדמה, רומזים עידוד לקרוב ולרחוק. נדלקו אורות התקוה בלבבות ורומזים: למרות הסבל והיסורים, למרות הקרבנות, למרות הפילוגים והאכזבות – יש שכר לפעולתנו.

הנה ימים באים ונגש חודש

בקוצר ודורך ענבים במושך
הזרע. והטיפו ההרים עסיס וכל
הגבעות תתמוגגנה. ושבתי את
שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות
וישבו. ונטעו כרמים ושתו את
יינם. ועשו גנות ואכלו את פרים.
ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד
מעל אדמתם.

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר

בית ה' בראש ההרים ונשא
מגבעות, ונהרו אליו כל הגויים.
וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם
למזמרות. לא ישא גוי אל גוי
חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים

קרב יום קרב יום

קרב יום קרב יום
אשר הוא לא יום ולא לילה } 2
רב הודע כי לך היום
אף לך הלילה } 2
שומרים הפקד לעירך
כל היום וכל הלילה } 2
תאיר תאיר תאיר תאיר
תאיר כאור יום חשכת לילה } 2

אליהו הנביא
אליהו התשבי
אליהו הגלעדי
במהרה יבוא אלינו
עם משיח בן דוד.

חד גדיא

על גבע רם על ראש התל
חליל רועה שם מחלל
מזמור חדש לישראל.
חליל רועה שם מחלל
ולרועה רק אוהל בד
ולו רק גדי, גדי אחד } 2
חד גדיא, חד גדיא
חד גדיא, חד גדיא

פתחו לי שערי צדק
אבא בם אודה יה
זה השער לאדני
צדיקים יבואו בו.

חסל

סדור פסח כהלכתו

כאשר זכינו לסדר אותו
כן נזכה לעשותו

עבדים היינו
עתה בני חורין!

סדר ליל פסח תשי"ב

רמת - רחל

זמרה באבור נ.בן-יוסף

ערב שח

ערב שח על פי הבאר,
עורי בת מלאי כד.
אור-חמה נושף עובר,
דמי הרים סודות לי חד.
מה לך בת, ירעד כדך,
ועיניך כבאר לי?
כטלה חמקה ידך,
מעדרי לבבי.

שירת הזורע המלים: עודד אבישר

חרשי, חרשי, חרשי מחרשתי לי, } 2
העמיקי תלם לי.
תלם, תלם, תלם לי, תלם, תלם, תלם לי.
אל חיקך אביא גרעיני זהבי,
לחם לרעבי - זרע, זרע.
חגרי, חגרי, חגרי אדמתי גיל } 2
תעני שיר-דשא-בר.
דשא, דשא, דשא-בר, דשא, דשא, דשא-בר.
יעל לברכה ולכל חי שמחה,
ולעבדך מנחה - לחם, לחם.

סלע המלים: ח. שדמי
מנגינה: א. בן-חיים

מסלע - מולדת נולדנו, סלע חלץ לנו שד,
כשמיר על סלע יקדנו, כסלע נדבק לך לעד.
לבנו - הסלע, שירנו - הסלע,
כלנו לך סלע לעד! סלע לעד!

הולם בו בסלע הדופק, קולח בסלע הדם,
עינים קרועות לך לאופק,
ולב לו רותח וחם.
לבנו - הסלע, שירנו - הסלע,
כולנו לך סלע לעד! סלע לעד!

ושמחת בחגך

ושמחת בחגך, חגך ושמחת) 2
והיית אך שמח, והיית אך שמח.
והיית אך שמח, אך שמח.) 2

מלאו אסמנו בר

מלאו אסמנו בר ויקבינו יין
בתינו הומים מתינוקות ובהמתנו פורה חי
מה עוד תבקשי מאתנו מכורה
ואין ואין עדיין.

קול דודי

קול דודי, קול דודי,
קול דודי הנה זה בא,
מטפס על ההרים
מדלג על הגבעות.

כשהרבי אלימלך עברית: ק. י. סילמן

כשהרבי אלימלך, התבדח כמו מלך,
התבדח כמו מלך אלימלך!
מיד חלץ את תפליא וחבש משקפיא,
וקרא לכנריא: כנר!
אז כנרו כנריא, כנריא כה כנרו,
כה כנרו כנריא, כנריא!
כשהרבי אלימלך התבדח כמו מלך,
התבדח כמו מלך אלימלך!
מיד שכח מלי דשמיא, ויצא ברקודיא,
וקרא למצלתיא: צלצל!
אז צלצלו מצלתיא, מצלתיא כה צלצלו,
כה צלצלו מצלתיא, מצלתיא!

שני שושנים מנגינה: מרדכי זעירא
מלים : יעקב אורלנד

אשיר לך שיר עתיק נושן
אשיר לך זמר על שושן.
היה היו לפני שנים
שני שושנים, שני שושנים,
היה זה כבר רחוק היום,
אחד לבן, שני אדום.
בני גן אחד כשני אחים
צמחו עלה, צמחו חוחים.
עת בא הבקר צחור-גון
פקח עינים הלבן,
וערב בא ורד היום
עצם עינים האדום.

שיר המחנה מאת: א. לוינסון

מסבלות גודל פרוע,
מצוקות חיי-דזון,
מאתמול בלתי-ידוע,
ומחר ללא-חזון -
צבורנו מלכד
למחנה-עמל אחד. } 2

נאבקנו ונלחמנו
לדרכנו היחידה,
נארגנו ונרקמנו
במסכת עבודה,
ולכדנו יד-ביד
למחנה-עמל אחד. } 2

ומעל לראש מחננו
ברמה שם קול נשמע,
קול העם קורא אלינו
לכיבוש ולהגשמה,
ליצירה ולבנין-עד
במחנה-עמל אחד. } 2

שיר ל"שועלי שמשון"

ארבעה ארבעה על הג'יפ הדוהר
ובוקע השיר מן הלב
והשביל מתחתם מדקד ומזמר,
זה השביל המוביל אל אויב.

שועליו של שמעון שוב פושטים במרחב,
ונושאים השלהבת בליל,
מעזה ועד גת שוב נטוש זה הקרב,
זה הקרב לחרות ישראל.

הם נוסעים ארבעה אל הקרב הגועש
מזמזמת בלט המכונה,
חדש המקלע היורק את האש,
אך האש ישנה נושנה.

שועליו של שמשון...

לארצי (הורה)

לך אקדיש כל צליל לך ירדן הניר
זמרו השיר זמר הקציר
ברינה אקצור שיבלי לחמי
שבו אביבים אל שדה חלומי.
יבורך היום יבורך הליל
ארשתיך לעד } 2
ארץ-ישראל

עולמי ירדן עולמי צעיר
הבה לי ידך נתפרץ בשיר
לך אקדיש כל צליל לך כל עמלי
עלי ארצי עלי עלי.
יבורך היום יבורך הליל
ארשתיך לעד } 2
ארץ-ישראל.

מדינת ישראל

מדינה, מדינה, לעמי הנודד
כגלוי השכינה, לעינינו נגלית.
בזרועות אהבה תפתחי שערך
לשרידי להבה החומדים עפרך.
מדינה, מדינה...
בך יקום דור חדש, בך ינוב המדבר
כל שדה בך מקדש לעובד הישר.
מדינה, מדינה...
את כנור כל רנה, את משכן כל גואל
מדינה, מדינה, מדינת ישראל.
מדינה, מדינה...

מפוחית מנגינה: ד. זהבי

מפוחית בין השניים ובזמר חג צוהל,
מה יום לנו מיומים, ומה ליל מליל?
הבי מפוחית קטנטונת עוד שיר זמר
עלי לחם וכתבת על שמחה ועל יגון.
דם הקשב השיר עלה-נא
ונזכיר אתך כעת,
את אשר עבר עד הנה
על עמנו הנודד.

אנחנו

נבנה ארצנו, ארץ מולדת,
כי לנו, לנו ארץ זאת,
נבנה ארצנו, ארץ מולדת,
זה צו דמנו, זה צו הדורות.
נבנה ארצנו על אף מחריבנו
נבנה ארצנו בכח רצוננו.

עץ הרמון

עץ הרמון נתן ריחו
בין ים המלח ליריחו.
שב, חומתי, גדודך מנדוד, } 2
שב, תמתי, דודך מדוד.
אוצרות-אופיר וצרי-גלעד,
רכב מצרים שללתי לך, בת,
אלף הזמר אתלה לך מגן } 2
מן היאור עד הירדן.
שב אל הקשת, שב החץ,
שב הרמון אל ראש העץ,
לך ואליך החיל יוחל } 2
בואי, כלה, כי רד הליל.

שישי אדמת השרון יעקב פיכמן-נחום נרדי

שישי אדמת השרון
נוף עינות מים וים!
שוב בך כל רגב ירן
שוב פרחה בך תקות עם.
שישי אדמת השרון,
עמק כגן דענן,
ומבני ברק עד זכרון
שוב ינטע וירנן.

קץ עבודות ממארת,
אש חרות בוערת,
הוד תקוה מזהרת
בנו יסעירו הדם,
צמאי חרות, קוממיות נצעד בעז
לקראת שחרור העם.